













պուլունմուշ վե գալի պիր երեւոյն յիշէ ֆազաթ բարաքն գոլթուղունա տա-  
եանարագ. վե ասա աղբընտան պիւլիւք  
պիր սեօյլէ յիշ չըգարմանարագ խաթ-  
թըն իքի թարափընտա տիգիլմիշ օլան  
ասաքիրին օրթասընտան կէշիպ գաթի  
մէյտանընա կիթմիշ իտի :

Մէրգուժ, քէնտինի կէօթիւրմէքտէ  
օլան ասաքիր պէօթիւրմէք տէօնիւպ,  
չեօյլէ սեօյլէտի :

Սիլդ տախի պէնիմ կիպի եարմայա-  
սընըզ, չիւնքի հըրմը շան ու թամա  
(փառասիրութիւն), ֆէնա աթվար վե  
բարա մուհապպէթի տիրէր քի, պէ-  
նիմ խարապիյեթիմի մուհիպ օլմուշ-  
լար տէր :

Մէրգուժ, իքի սըրա տիգիլմիշ օլան 6  
նէֆէր ասաքիրտէն օն գաթէմ գատար  
եկրագտա տուրտուրուլարագ, կէօզ-  
լէրի պաղլարտ, վե իւք աթէշտէ  
եկրիւ գօնու եէրէ սէրիտի :

Պատէհու ասաքիրին հէր պիր ալար  
սըրա սըրա էօլիւնիւն էօնիւնտէն կէշ-  
տիլէր :

ԲՐԷՆՍ ԲԻԼԻ ՊՕՆԱՐԱՐԹ

Պիւսէլ շէհրինտէ թապ ու նէշր օ-  
լունան էնտէրանտան Պէլէ նամ Պէլ-  
ծիգա զաղթթաք, Բրէնա Բիլէր Պո-  
նաքարթ իշին աթմիշ իտի քի, Մար-  
սիլիա շէհրինտէ, պանաղը խալգ թա-  
րափընտան թանըլտըլընտա, քէնտի  
հագգընտա պէտ մուսմէլէլէր վուգու  
պուլմուշ իտի տէյի :

Պու տէֆա, Բրէնա միւսայիլէյի,  
մէգըրիւ զաղթթաք, աթիւսէքի մէք-  
թուպու իրաւ իլլէմիշ տիր :

«Բօշփօր 24 նոյեմբեր 1871

«Սիլդ Բրօկիւր տիւ Միտինամ զաղէ-  
թատան ալարագ պիր պէնա նէշր իթ-  
միշ օլտուղունուղտան, մէգըրիւ պէն-  
տէ ճէվապ վիրէրէք տէրիմ քի, Պէ-  
նիմ Մարսիլիայա կիթմիլմիտէն պէրու  
եէտի սէնէ օլմուշ տուր, վե Մարսիլ-  
իատա պուլունան էհայի տախի, պաշ-  
գա եէլլէրտէ պուլունան էհայիլէր կի-  
պի, էլլէրինի պանա գարշը գալտըր-  
մաղըզ պէտպաթիլըլընտա պուլուն-  
մուշ օլան աթմէլէրին պաշընա նէ կէ-  
լիւ օլտուղունու պիլմէլիլէ միւքթէ-  
տիր տիրէր :

ԲԻԼԻ ՆԱՐՈՒԼԻՍ ՊՕՆԱՐԱՐԹ

ԼԻԼԻԼԻ

Թապը Միլալայ Բօսէլ կիպի, ֆրան-  
ոս օրտուտունու թէրք պիրլէ ասըլա-  
րըն թարափընա կէշմիշ ֆազաթ պաշ-  
րէտէն պուլունմուշ օլան Լիւլիէնին  
տախի աղ կիւնտէն գաթիլ օլունանաղը  
չիւրհէսիդ տիր :

Մէրգուժ զիհնէ զայլթիլէ ածընա-  
նագ պիր հալտէ օլուպ, իքիտէ պիր-  
տէ իւղէրինէ շէտիտ պիր տալլընըզ  
կէլմէքտէ, վե քէնտինի, քէնտի հու-  
քիմէլէր հուգուրունտա խէնալ իտէ-  
րէք, պաշ հաքիմէ խիթապէն ուղուն  
ուղաուրըն նուլթղար սէօյլէմէքտէ, վե  
քէնտինի սարիհէ չըգարմաղըլա շա-  
լըլմաղտա իմիշ :

Մէրգուժ նուլթղարընտա սէօյլէ-  
տիլէրի կիպի, մուհաքէմ տիլմիլընտա  
սէօյլէտիլէրինտէն ֆարըլը պիր շէյ  
օլմանըզ ֆաթիլմիլթիլէրին, էօլիւմթէհ-  
տիտի իլէ քէնտինի զօրգուտու պ, քէն-  
տիլէրի իլէ պիրլէլմէյէ մէհպուր գըլ-  
միշ օլտուրըլարըն չօդ տէֆա թէքը-  
րիւր իթմէքտէ, վե հաքիմէլիլին, քէն-  
տինի, էօլիւմ ճէգաղընտան գուրթար-  
մալարըն նիւաղ իթմէքտէ իմիշ :

Պատէհու, խէնալարընտան ալըլու-  
րագ, պիւսպիլթիւն մէյեուսիյեթի  
(յուսահատութիւն) կիրտաղընա տա-  
լար, վե քէնտի գանաքէսի իւղէրին-

տէ սահաթլարմա օթուրուպ, պաշըն-  
տախի էլլէրի իշինէ ալմագտա իմիշ :  
Լիւլիէնին պու հալի, կիւն պէ կիւն  
տահա զիւստէ աղբըլաշմագտա տըր :

24.9.11.0, ԿԷՕԼԼԷՐ ՍՈՒԼԹԱՆԸ  
Մանգուժնին Կէն Կիւն Կիւն Կիւն  
պաղըլաշ

Միւրապըլըզ Ամէրիգանըն, զէմ-  
նը աթիլգին Միլէր նամ միւրէպպիսի  
կիպի, հէր ճիհէթլէ պէր քէմալ օլա-  
րագ մոյրուպ մէյտանէ կէլմիշ օլան շէ-  
հրլէրինտէն պահա իթմէք օլմաուր-  
ըլընտան, վե Շիգալի շէհրի իտէ, ճիւմ-  
լէսի հագգընտա պիր իշի իպլէթ ա-  
եղմաղըլըլա լաեքգ պուլունտուղուն-  
տան, Ամէրիգալըլարըն պատիլ շէրէֆ  
ու իֆթիլարը օլան տիրայէթ ու գա-  
պիլիյէթիլին իպրաղ նիլէթիլլէ, եա-  
լընըզ շէհրի մէգպուրուն նագըլըն իթ-  
մէքլիլի քեաֆի աւտ իտէրիլ, Շիգա-  
լիտա զայլթիլ ճէսիմ էպիլիլէլէր, զայլթիլ  
կիւղէլ եօլար վե մէքթէպլէր վար  
տըր, վե պուլունըլըն քեաֆիլէսի քէք  
աղ միւստէթ զարֆընտա մէյտանէ  
կէլմիշլէր տիր, վե էհայիլին զէնկիւն-  
լիլի կիւնտէն կիւնէ թէքէսիւր պուլ-  
մուշ տուր :

«Շիգալի շէհրինին թէմէլի, պու-  
սարըլըլըն պաշլանլըմընտա գօնու-  
մուշ տուր, լաքին, շիմիլի հալի ի-  
լէ օլ վաղըլթիլ հալի պէյնիտէ, եէր  
իլէ կիւնէլ պէյնիտէ պուլունան  
ֆարգ վար տըր :

1830 սէնէսիլտէ մահէլիլ մէգպու-  
րտա եալընըզ պիր ապիլը գարաղլիւս-  
նէսի իլէ, օն իքի գըլթա տախի խանէ,  
վե պիրտէ աղաճ, քէօթիլէրինտէն եա-  
րըլմա գուլէ, վե եապանիլէրէ պիր  
նէվի իշրէթ վե սիլահ սաթլըն Իքի  
իւշ գըլթա քէք ապիլ տիւքընալար  
պուլունմագտա, վե եապանիլէր օրա-  
եա քիւրքիւք հայլմանաթ տէրիլի կէ-  
թիլիպ սաթմագտա օլտուրըլընտան  
պաշլընա մէգըլըլա ալաղ ու իթա իշին  
պիր մէրքէզ սաեղմագտա իտի :

«1833 տէ պիր թագըմ մէհաճիլլէր  
կիթմէյէ պաշլամըլ, վե սէնէ թէքիլ  
օլմագտան էլվէլ, ֆաթիլլէն էլլիլէ տու-  
մուշ, վե եապանիլ գըրլարտա եօլար  
ալմագտա, մըսըր պուլտայըլ էքմէյէ,  
վե պաղլէլէր եարմագտա պաշլամըլար  
տըր :

Վասի պիր մահէլլ օրթասընտա,  
եալընըզ էլլի ֆաթիլլէն պուլունտու-  
ղունտան, կէօրէն, պուլունտուգարը  
եէր իշին, հէմ քէնտիլէր վե հէմաէ  
եապանիլէր եանի եէրլիլէր իշին քեա-  
ֆի տիր գընտա իտէր իտի, հալ պու-  
քի մէրգուլման շիֆթիլէր էօյլէ տիւ-  
չիւնմէյիպ, իլլա ուղաղը կէօրտիլթիլ-  
լիլտէն, 1834 սէնէսի սեպտեմբեր ա-  
յընտա, օրաեա թօլլանան եէտի պին  
նէֆէր գաթար եապանիլլէրտէն, պիր  
թագըմ ուճուգ մալլէր վիրէրէք, էլ-  
լէրինտէն, շամշարըլ տէօրթ պէշ պին  
սաթթիլըզ մէսաֆիտէ արալարըլ գար-  
շըլըզ ալըլըլար, եանի թրաւըլա իլլէ-  
միլլէր տիր, վե պու ալաղ ու իթաեա  
պիրտէ շարթ պէնան իլլէմիլլէր տիր,  
չէօյլէ քի, մէրգուլման եապանիլլէր օլ  
ճիւլարըլըլ պըրագարագ, զարպ թա-  
րափըլըլա մոզրու պըրագըլ կիտէ-  
ճէլլէրինտէն, արաւտան պիր հաթիթա  
կէշտիքտէ, հէր պիրինէ տէօրտէր էօ-  
քիւզ գօլուլմուշ գըրգ գըլթա արա-  
պտա, շանաղ շէմէլէք վե չուտան  
լաշալրտան իպարէթ պուլունան էշ-  
եալարըլա չոճուգըլըլըն եիւրթիլպ,  
վե էրքէք վե գարըլար եանա եէօրիւ-  
եէրէք չըգըլ կիթմիլլէր տիր, վե  
պուլար թէրք իթտիլլէրի հուտուտ-

տան տիշարը չըգմագ իշին, պիր պաշ-  
տան տիլէր պաշա գըրգ կիւնլիւք եօլ  
եէօրիւմիլլէր տիր : Հալ պու քի պու  
կիւնքի կիւն Շիգալիօնու կէօրէն հիշ  
պիր աւամ տէյիլ ինանագ, խաթ-  
րընտան պիլլէ կէշիլթիլէլէր օթուգ սէ-  
նէ մուգատտէմ օրաւը պիր թագըմ  
եապանիլլէրին թօրաղը վե վաթանը  
օլմուշ օլտուր :

Եապանիլլէր կիտէլլէր, վե կէրշի Ա-  
մէրիգալըլար եէրէ սահիպ օլուլար ի-  
սէտէ, պու գատար իլէ իշ պիթմիշ  
օլմագ չիւնքի օրաւըլըն իսքեան իտի-  
լիլ պիր հալ քէսպ իթմէսի իշին, տա-  
հա չօդ զահմէթիլէր շէքիլմէսի իթթիլա  
իտէր, Միլիկան գընըլըլ թարափըն-  
տա պուլունան շաեղըլըլար, կէօլ-  
տէն հիւքէք պիր մէլլէրտա պու-  
լունմագտալըլընտան, իւք տէֆա օ-  
րալարըլըլ պէլլէտիլլէրինտէ ալթըն-  
տան էօյլէ չամուլար մէյտանէ չըգ-  
միշ տըր քի, պիրաղ եալմուր կէլտի-  
կիւնտէ պիր տէնիլ, վե պիրաղ կիւնէլ  
կէօրտիլկիւնտէ տախի պիր գուլ օ-  
վաւը հալի քէսպ իթմէկէ պաշլամըլ  
տըր : Շէօյլէ քի, եալմուլար մէլտի-  
միլտէ, շէհրի մէգպուրուն սօգաղա-  
րըն քեաթիլլէն սու, պաւաղըլըլտան,  
հէր քէս կէօլ իշինտէն կէշիլ կիպի  
կէշմէկէ մէհպուր օլտուգըլըլ կիպի  
աթլար տախի կէշտիլլէրինտէ, սու-  
լար գարըլարընա գատար չըգմագտա  
պուլունմուշ տուր : Պու հալտէ, էմրի  
ղիրաթթիլ իլլէրու կիտիպ ուեաճաղը  
մէմուլտէն կէօրիւնմէլիլ շէօյլէ տուր-  
տուն, շէհրի մէգպուր տախի քէնտիլի  
իշին էքթիլէն զէլալիլի, մէգըլըլ կէօ-  
լիւն շարգ թարափը գընըլարընտան  
ճէլպէ մէհպուր օլմուշ տուր :

Իլի էմմա, մէրգուլման մէհաճիլլէր,  
նէ սէպէպէ կիտիպտէ մէգըլըլ միւ-  
նասիլպէթիլպ մահէլլի շէհրի եարմագ-  
լըլա չըգըլըլար, վե նէ սէպէպէ  
մէպին հէր մէլմիլլէր գարըլ գօնարագ  
միւրաւարըլ հուտուլինէ իւմիտիլար  
պուլունմուշար տըր, պուտա սէպէպ-  
սիլ տէյիլ տիր, շէօյլէ քի, Շիգալի-  
ու իպան իթտիլլէրին մահէլլտէ, Մի-  
չիկան կէօլիւ սուլարը վուրա վուրա  
130 ալըլըն էնիլտէ, վե 1800 ալըլըն  
պօնուլտա պիր լիման ալտըլարըն-  
տան, վե պու լիման իքի գօլ օլարագ,  
եանի պիրիսի շիմալ վե տիլիլի ճէնու-  
պէ մոզրու օլա թարափընա իլլէրուլ-  
մէքտէ օլտուղունտան, վե էօյլէ պիր  
լիման տէրուլիլտէ կէմիլլէր վե գաեղ-  
լար քէմալ մէրթէպէ էմիլլէթ վե րա-  
հաթ իւղրէ օլունանագըլարընտան,  
հալիլլէ ուղաղը կէօրէրէք, եանի աղ  
վաղըլթիլտան օրաւըլըն պիր ալթմէլ-  
թէթ օլաճաղըն տէրթ իթտիլլէրինտէն,  
օրաւըլըլ միւնասիլպ կէօրիւմիլլէր տիր :  
Մէրգըլըլ լիմանտա պիւլիւք թէքնէլէր  
սըլընապիլտիլթիլտէն պաշղա, իքի թա-  
րափըլ պօնուլտա օն սաթթիլըզ մէսաֆի-  
տէ, սըրա իլէ հարման եէրլէրի, մա-  
ղաղալար, վե գալաֆաթ իլլէրլիլ եա-  
րըլմագըլըլա տախի գօլալըլ վե միւ-  
նասէպէթ պուլունմագտա օլտուղուն-  
տան, Ամէրիգա կէօլլէրինէ պիր մէր-  
քէլ օլաճաղըն ֆէհմ իթմիլլէր իտէ  
տէ, պու ճիւլլէ իլէ տախի, օլ վա-  
ղըլթիլարտա, սայիլ մահէլլէրէ նիւ-  
պէթլէ, ուֆաճըլ վե էհէմիլլէթ ճի-  
հէթիլլէ տէօրտիլնիւ վե եալաւա պէ-  
չիլնի տէրէճէտէ պուլունմուշ տուր :

Շիգալի էհայիլի, էլվէլ էմիլտէ,  
պիրաղ էօթիլ էթի սալամըլարըլ եա-  
րաւագ, պաշղա մահէլլէրէ կէօնտէր-  
մէկէ, վե պուլունմագ թիճարթթիլէ պաշ-  
լամըլ տըր : վե 1339 սէնէսիլտէ մէգ-  
ըլըլ թիճարթթիլ աղաճըլ իլլէրու կէօ-

թիւրտիլլէրինտէն, իւշ պին պաշ հայ-  
վան քէսիպ վե թուլալմըլար, վե կէօ-  
թիւրիւպ սաթթիլար տըր : Պու արա-  
տա թիւճճարտան պիրիսի Շիգալիտա  
պիրտէ զալիլթէ ճի մաղաղալըլ ալմագ-  
լըլ քիւթալըլըլ տիւչիւնմիւշ օլ-  
տուղունտան, թա իշէրիլլէրտէն, հէր  
սէնէ զալիլթէ կէլմէյէ պաշղալըլ տըր :  
Լաքին, ֆէնալըլ շուտա տըր քի,  
զալիլթէ կէլմէ պաշղա, եաղմուլար  
ալարընա թէսատիլի իթտիլլէրտէն,  
էօթիլ արապալարըլ ուղագ ուղագ  
եօլարտան կէլմէք իշին քէք պիլիլիւք  
կիւնլիւք շէքիպ վե չամուլարա միւ-  
լէմմա օլտուգտան պաշղա, Շիգալի  
շէհրինէ վաւըլ օլտուգըլարընտա իտէ  
տահա զիւստէ պաթմագլարա տալ-  
մագտա, պիր պիրինի գարըլալմագտա,  
պիր պիրինէ չաթմագտա, վե թարիֆ-  
տէն միւսթաղիլի պիր նիլալմաղըլըլ  
մուհիպ օլմագտա իտիլլէր :

Օլ կիւնլէրտէ շէհրի մէգպուրտէ  
պիլիլիւք պիր ալթմէլլիւք քէյտա  
օլմագտա օլուպ, հէր քէսիլլէ եօլարը  
գարանմագտա, պաշտան աեաղա գա-  
տար չամուլարա պաթմագտա, վե  
արապալար կէշտիլթտէն սօնա տախի,  
թէքթիլլէրին ալաղըլարըլ չուգուր-  
լար իւղէրինտէն լաճմալար աթա-  
րագ կէշմէկէ մէհպուր օլմագտա իտի  
լէր, վեհալըլ պու կիւնկէօլլէր սուլ-  
լմանը օլան պիր կէօլ, պուլունան եա-  
լընըզ օթուգ սէնէ էլվէլ, էօյլէ պիր  
սէֆիլ վե մէքուհ հալտէ պուլուն-  
մագտա իտի (1) :

Էլվէլթ, մահէլլի մէգպուր պու հալ-  
տէ պուլունմագտա օլուպ վե կիտէն  
եօլմուլար պիր սաթթ էլվէլ թէրք  
իթմէկէ չալըլմագտա իքէն, պու կիւն-  
քի կիւն Ամէրիգանըն զէնկիւնիլթտէ վե  
մամուրիլլէթ ճիհէթիլլէ պալիսի իֆ-  
թիլար վե գուրուրու օլմագտա տըր :

Ամէրիգա Էապանիլլէրին, եանի էհայի-  
սիլին, հիշ պիր կիւնլիւք գօրգուտուպ  
վե զայրէթիլին քէսէպիլմէքտէ աթիլ  
տիր, չիւնքի Ամէրիգալըլ օլան, ալա  
շու միւսթիլ տէյիլ տիր լուղէթիլին  
լիսանընա ալմագտալըլալ ալըլալըլ տըր,  
վե պու լուղէթիլ Ամէրիգալըլար ի-  
շին տէյիլ տիր տիլլիլ տիր, Շի-  
գալի շէհրինին մամուրիլլէթի իշին ի-  
քի շէյ լաղըլ իտի, եանի գարա վե  
սու ճիհէթիլլէ եօլար քէյտա իթմէք-  
իմտի շէհրի մէգպուրուն գանալըլըլ իլ-  
լիսա վե Միլիկանի չալարըլալ պիր-  
լէշտիլմէքթիլ տիւչիւնտիլթիլլէրինտէն,  
1836 սէնէսիլտէ պաշլամըլար վե 1848  
սէնէսիլտէ պիլթիլլէր տիր :

(Տէվալի)

(1) Հայըլթ քի, Ամէրիգա կէօլլէրինտէ  
պուլունմագտա, պուլունան օթուգ սէնէ էլ-  
վէլ, չու հալտէ իտի տէյիլ հիլիլայ իտի-  
լին պիր մէլլէթիլին հալի, հալա պու  
կիւն վե պու սաթթ պիլթիլ թիլլէրա-  
մագտա մէլլէր օլտուգտան պաշղա, նէֆ-  
սի իթթալուգ կիպի պիր քայիլթիլթիլթիլ-  
տա տախի մէլլէր օլտուղունտան, լու-  
լիլ տախի սօգալարըլըլտա, իլլա Պէյթ-  
լու ճաւաթթիլպտ, վե շարըլարըլըլ իշին-  
տէ տախի էքթիլ արապալարըլ կէօրիւ-  
մէքտէ, վե հիլէ չամուր ճիհէթիլլէ, հէր  
կիւն շէքթիլթտէ օլտուղունմուշ քիպիլթա-  
րիլթէ հաճաթ օլմանան պիր տէրէճէտէ  
պուլունմագտա տըր : վե պուլունան սէպէպ-  
տէ պաշղա պիր շէյ օլմանըլ, իլլա թէն-  
պէլլիլթիլպ վե սանագ պու իտ վե մուր-  
տար Էմրիլ լաեղ օլմանըլ տըր :

ՈՒՇԻՊ ՂԱՉԻԹՈՒ  
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍՅԱՆ

Գալաթմա Բենիլիպիլ Բաղարընտա  
Նո. 29 իտի խանընտա :